

Піддубна О. М.,
кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри образотворчого мистецтва та дизайну,
Житомирський державний університет імені Івана Франка
Мельник К. І.,
здобувач ОС «Магістр»,
Житомирський державний університет імені Івана Франка

ДИЗАЙН КНИГИ ЯК СКЛАДОВА ГРАФІЧНОГО ДИЗАЙНУ В ОСВІТНЬОМУ КОНТЕКСТІ: ПРОЄКТУВАННЯ ІНТЕРАКТИВНОГО КНИЖКОВОГО ВИДАВАННЯ ДЛЯ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Сучасне освітнє середовище зазнає інтенсивних трансформацій, зумовлених розвитком цифрових технологій, інноваційних методів навчання та зростанням ролі візуальної комунікації. У таких умовах графічний дизайн постає не лише як сфера художньої творчості, а й як ефективний інструмент формування освітнього простору. Особливе значення в цьому процесі має дизайн книги, який поєднує естетику, зміст і структуру візуальної подачі навчального матеріалу, сприяючи розвитку креативності та візуального мислення здобувачів освіти.

Зміни у сприйнятті інформації дітьми молодшого шкільного віку вимагають оновлення підходів до створення навчальних матеріалів. У цьому контексті інтерактивне книжкове видання стає важливим засобом залучення дитини до активного пізнавального процесу, поєднуючи традиційні форми друку з елементами інтерактивності, які стимулюють емоційно-творчу активність. Такий підхід забезпечує формування не лише знань, а й навичок самовираження, що відповідає сучасним вимогам до освітнього процесу.

Дизайн-проєктування інтерактивної книги потребує поєднання графічної, художньо-естетичної та педагогічної складових. Книга у цьому випадку виступає не просто носієм інформації, а комунікативним об'єктом, здатним взаємодіяти з дитиною через колір, форму, типографіку та ілюстрацію [3; 6]. Важливо, щоб дизайн дитячої книги відповідав віковим особливостям сприйняття, забезпечував баланс між навчальним змістом і візуальною привабливістю.

Постановка проблеми полягає у визначенні ролі дизайну книги як складової графічного дизайну в освітньому контексті та у розробленні

методологічних підходів до проектування інтерактивних книжкових видань для молодшого шкільного віку. Необхідність дослідження зумовлена потребою у створенні сучасних навчальних матеріалів, які б поєднували педагогічний зміст із засобами візуальної комунікації, сприяючи підвищенню якості дизайнерської освіти та формуванню компетентностей у сфері графічного мислення [7].

Проблематика розвитку дизайну книги, зокрема дитячої, посідає важливе місце в сучасному українському мистецтвознавстві та дизайнерській освіті. В останні роки дослідники акцентують увагу на взаємозв'язку між графічним оформленням видання, емоційним сприйняттям читача та освітнім впливом книги. Значна частина наукових праць присвячена питанням формування національної візуальної ідентичності через дизайн книги, застосуванню етнічних шрифтів і традиційних елементів орнаментики у структурі графічного дизайну [4].

Важливий внесок у дослідження особливостей художнього оформлення дитячих видань зроблено у працях В. Пітеніної, де розкрито стилістичні риси ілюстрування дитячих книжок першої третини ХХ століття та виявлено закономірності поєднання тексту й зображення у формуванні візуального образу книги [5]. Сучасні дослідники, зокрема К. Попович, аналізують етапи розвитку книжкової графіки другої половини ХХ століття, звертаючи увагу на еволюцію технік літографії та художніх прийомів у книжковому дизайні [6].

Питання інтерактивності у дитячій книзі ґрунтовно розглядає Н. Величко, яка визначає її як засіб формування нової моделі сприйняття навчального матеріалу та візуальної взаємодії між дитиною і друкованим середовищем [2]. Науковиця підкреслює, що інтерактивні елементи у дизайні книги не лише підвищують зацікавленість читача, але й сприяють розвитку пізнавальної активності та творчого мислення дитини.

Проблеми і перспективи створення книжкових видань для наймолодших читачів проаналізовано у дослідженні О. Вернигори, де акцент зроблено на необхідності поєднання художньої виразності з доступністю змісту та відповідністю віковим особливостям дітей [1]. Питання дитячої творчості як чинника у процесі створення української книги розкривають Н. Пшінка та Є. Гула, наголошуючи на взаємозв'язку між авторським задумом, педагогічною метою й дизайнерським рішенням [7].

Узагальнення наукових напрацювань дозволяє стверджувати, що інтеграція графічного дизайну в освітній контекст є важливим напрямом розвитку сучасної дизайнерської освіти. Проте питання проєктування інтерактивного книжкового видання для молодшого шкільного віку у контексті освітньої функції дизайну книги потребує подальшого теоретичного узагальнення й практичного осмислення.

Дизайн книги, як складова графічного дизайну, є комплексним явищем, що поєднує візуальні, композиційні, типографічні та комунікативні аспекти. У сучасній освітній парадигмі він розглядається не лише як художнє оформлення видання, а як інструмент формування естетичного смаку, візуального мислення й здатності до інтерпретації образів. Книжковий дизайн у цьому сенсі виступає важливим чинником виховання культури сприйняття візуальної інформації, що має особливе значення для дітей молодшого шкільного віку [4].

Одним із провідних напрямів розвитку сучасного книжкового дизайну є інтерактивність, яка забезпечує активну взаємодію читача з виданням. Під інтерактивною книгою розуміється друкований або комбінований продукт, що поєднує матеріальні й цифрові елементи, спрямовані на стимулювання пізнавальної діяльності дитини [2]. Інтерактивні засоби, як-от рухомі елементи, QR-коди, можливість взаємодії зі сторінками через сенсорні або додаткові візуальні ефекти, сприяють підвищенню інтересу до навчання, формують асоціативне мислення та покращують засвоєння навчального матеріалу.

Проєктування інтерактивного книжкового видання потребує врахування психофізіологічних особливостей дітей молодшого шкільного віку. На відміну від традиційних видань, інтерактивна книга орієнтована на багатоканальне сприйняття інформації, поєднання текстового, зорового й моторного досвіду. Тому при її розробленні важливими є принципи зручності, логічності структури, гармонії кольорових поєднань і відповідності типографіки віковим особливостям читача [1; 5].

Візуальна комунікація у дитячій книзі виступає ключовим елементом у передачі змісту, емоційного настрою та педагогічного посилю. Ілюстрація, шрифт, композиція, колір і ритм сторінки створюють цілісну систему, у якій кожен елемент має не лише естетичну, а й дидактичну функцію [6]. Саме через візуальну мову формується сприйняття сюжету, образів та ціннісних орієнтирів дитини. Гармонійне поєднання тексту та зображення сприяє кращому

розумінню змісту, активізує увагу й розвиває уяву.

У процесі розроблення інтерактивного дитячого видання важливо поєднувати принципи педагогічного дизайну з творчими методами графічного проектування. До таких методів належать: використання модульних сіток для композиційної єдності, застосування контрасту для акцентування, поєднання ілюстрацій різних технік, створення динамічної типографічної структури. Важливо також дотримуватися принципу візуальної доступності – зменшення кількості дрібних деталей, чіткий поділ інформаційних блоків, логічне чергування зображень і тексту [3; 7].

Проектування інтерактивної книги для дітей молодшого шкільного віку має базуватись на поєднанні трьох ключових компонентів: концепції, візуальної комунікації та користувацького досвіду. Концепція визначає загальну ідею та ціннісну основу видання; візуальна комунікація забезпечує емоційне залучення та розуміння матеріалу; користувацький досвід формує мотивацію до навчання через взаємодію з книгою. Відповідно, книжковий дизайн стає не лише формою подання інформації, а інтерактивним середовищем для розвитку особистості дитини, її творчості та мислення.

Отже, дизайн книги як складова графічного дизайну відіграє важливу роль у формуванні освітнього середовища, поєднуючи художньо-естетичні та комунікативні функції. Для дітей молодшого шкільного віку книга є не лише джерелом знань, а й засобом розвитку креативності, емоційного сприйняття та візуального мислення.

Інтерактивне книжкове видання розширює традиційні можливості навчальних матеріалів, сприяє залученню дитини до активної пізнавальної діяльності та формує позитивну мотивацію до навчання. Його ефективне проектування передбачає гармонійне поєднання графічних і педагогічних принципів, відповідність віковим особливостям читача та узгодженість текстових і візуальних компонентів. Інтеграція графічного дизайну в освітній процес через створення інтерактивних книжкових видань є перспективним напрямом розвитку сучасної дизайнерської освіти та підвищення якості навчального контенту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Вернигора О. М. Книжкові видання для найменших читачів: проблеми і перспективи. Наукові записки Інституту журналістики. 2008. Т. 31. С. 49–54.
2. Величко Н. В. Визначення терміна «інтерактивна дитяча друкована навчальна книга» в контексті графічного дизайну. Традиції та новації у вищій

архітектурно-художній освіті. 2019. № 1. С. 34–41.

3. Величко Н. В. Інтерактивність як засіб формування дизайну дитячої друкованої книги : дис. ... докт. філ. : 022. Харків, 2021. 367 с.

4. Пасько О. М., Колеснікова А. Етнічні шрифти як засіб візуальної ідентифікації в національній моделі українського графічного дизайну. Актуальні питання гуманітарних наук. 2023. Вип. 61, Т. 2. С. 77–81.

5. Пітеніна В. Стилiстичні особливості ілюстрування книжки для дітей в Україні першої третини ХХ століття : дис. ... д-ра філософії : 023 – Образотворче мистецтво. НАОМА. Київ, 2021. 269 с.

6. Попович К. Літографії київських художників у книжковій графіці 1970–1980-х років. Мистецтвознавство України. 2019. Вип. 19. С. 151–157.

7. Пшінка Н. М., Гула Є. П. Дитяча творчість у дизайні української книги. International scientific and practical conference (Італія, м. Венеція, 27–28 листопада). Publishing House «Baltija Publishing», 2020. С. 167–171.